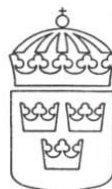

Riksdagens protokoll

1991/92:50

Fredagen den 10 januari

Kl. 10.00 – 11.26

Protokoll
1991/92:50

Välkomstord

Anf. 1 TALMANNEN:

Ärade ledamöter! Jag hälsar er, de vice talmännen, kammarsekreteraren och riksdagens personal välkomna tillbaka till det fortsatta riksdagsarbetet under detta riksmöte.

Jag vill också uttrycka min tillfredsställelse över att vår svenska flagga nu fått en permanent plats här i plenisalen.

1 § Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Talmannen meddelade att *Jon Peter Wieselgren* (nyd) den 8 januari och *Håkan Holmberg* (fp) den 10 januari återtagit sina platser i riksdagen, varigenom tjänstgöringen som ersättare upphört för *Simon Liliedahl* och *Barbro Sandberg*.

2 § Ny riksdagsledamot

Upplästes och lades till handlingarna följande från valprövningsnämnden inkomna

Berättelse om granskning av bevis för riksdagsledamöter och ersättare för riksdagsledamöter

Till valprövningsnämnden har från riksskatteverket inkommit bevis om att *Kristina Knöös-Franzén* (m), Växjö, utsetts till ny ledamot av riksdagen fr.o.m. den 1 januari 1992 sedan *Bo Frank* (m) avsagt sig sitt uppdrag som riksdagsledamot.

Till ersättare för riksdagsledamöter har utsetts *Jan-Olof Franzén*, Skruv, och *Jan Ernheimer*, Ljungby (båda m). Valprövningsnämnden har denna dag granskat bevisen och därvid funnit att de blivit utfärdade i enlighet med 15 kap. 1 § vallagen.

Stockholm den 9 januari 1992

Lars Tottie

Sven-Georg Grahm

3 § Avsägelser

Talmannen meddelade att avsägelser från uppdraget som riksdagsledamot inkommit

*dels från Görel Bohlin (m),
dels från Kristina Knöös-Franzén (m),
dels från Jon Peter Wieselgren (nyd).*

Kammaren biföll dessa framställningar.

4 § Ledighet

Talmannen meddelade att *Ingegerd Elm* (s) ansökt om ledighet på grund av sjukdom under tiden den 10 januari – den 29 februari.

Kammaren biföll denna ansökan.

Talmannen anmälde att *Martin Nilsson* (s) skulle tjänstgöra som ersättare för Ingegerd Elm.

5 § Anmälan om kompletteringsval till skatteutskottet och socialförsäkringsutskottet

Talmannen meddelade att socialdemokratiska riksdagsgruppen som suppleant i skatteutskottet och socialförsäkringsutskottet under Ingegerd Elms ledighet anmält hennes ersättare Martin Nilsson.

Talmannen förklarade vald till

suppleant i skatteutskottet
Martin Nilsson (s)

suppleant i socialförsäkringsutskottet
Martin Nilsson (s)

6 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 16, 17, 18 och 19 december 1991.

7 § Överlämnande av kommittéberättelsen

Anf. 2 Statsrådet REIDUNN LAURÉN (-):

Fru talman! Jag ber att till riksdagen få överlämna 1992 års kommittéberättelse.

Statsrådet Laurén avlämnade regeringens skrivelse 1991/92:103 med redogörelse för verksamheten inom de kommittéer som hade tillsatts efter beslut av regeringen.

Kommittéberättelsen bordlades.

Prot. 1991/92:50
10 januari 1992

*Överlämnande av
budgetpropositionen*

8 § Överlämnande av budgetpropositionen

Anf. 3 Finansminister ANNE WIBBLE (fp):

Fru talman! Jag ber att till riksdagen få överlämna regeringens förslag till statsbudget för nästa budgetår.

Finansministern överlämnade regeringens proposition 1991/92:100 med förslag till statsbudget för budgetåret 1992/93.

Anf. 4 TALMANNEN:

Det omfattande och viktiga budgetarbetet inleds nu i riksdagen genom det budgetförslag som regeringen just överlämnat.

Finansministern kommer nu att lämna kammarens ledamöter information om budgeten. Därefter får oppositionens företrädare komma till tals.

Anf. 5 Finansminister ANNE WIBBLE (fp):

Fru talman! Regeringens finansplan och budget kommer att ge Sverige en ny start. Det är en politik för tillväxt och utveckling.

Målet för regeringens ekonomiska politik är att bryta den ekonomiska stagnationen, att pressa ned arbetslösheten och att återupprätta Sverige som en tillväxt- och företagarnation med en stark ekonomi.

Under större delen av 1980-talet försumrades de drivkrafter i ekonomin som skapar välfärd. Välfärd är jobb, stigande inkomster, bra vård och omsorg, trygga pensioner, omsorg om det glömda Sverige. När basen för denna välfärd inte vårdas, riskeras själva välfärden. Det är därför vi nu har en stillastående ekonomi med utslagning av företag, massor av människor som förlorar jobbet, och ett ökande underskott i statens budget. Det är detta som vi nu ändrar på.

1992 blir ett tufft år. Ett av problemen är att de skyddade sektorerna i ekonomin har vuxit mycket snabbt medan de konkurrensutsatta har minskat. På 1950-talet var faktiskt över hälften av alla sysselsatta verksamma inom områden där det fanns internationell konkurrens. Nu är det mindre än 30 %. Enbart under de två senaste åren har över 100 000 industrijobb försvunnit. Så kan det inte fortsätta.

Därför lägger vi om den ekonomiska politiken. Regeringens strategi bygger på att stimulera de krafter som skapar välbefinnande. Den tidigare nedvärderingen av företagsamhet skall bytas i sin motsats med tilltro till företagande och skapande. Vi kommer att göra det lönsamt att arbeta, spara och driva företag i Sverige.

Den ekonomiska politiken ställs under de kommande två åren inför två huvuduppgifter. Den första är att öka tillväxt- och utvecklingskraften i

svensk ekonomi. Genom en politik som förbättrar förutsättningarna för arbete, sparande och företagande läggs grunden för stigande sysselsättning och ökande inkomster.

Den andra huvuduppgiften är att säkra en varaktigt låg inflation. Det är bara en stram finanspolitik och en fast växelkurspolitik som ger utrymme för riktiga löneökningar som inte äts upp av pris- och ränteökningar. Det är bara en växande låginflationsekonomi som kan föra Sverige in i EG.

Fru talman! Det vi föreslår är en kombination av strategiska skattesänkningar och andra åtgärder för att gynna sparande, arbete och företagande och en stram utgiftspolitik som ger låg inflation och låg ränta.

För att säkra en varaktigt låg inflation måste de offentliga utgifterna begränsas. Därför går vi vidare med den långsiktiga utgiftsstrategi som riksdagen lade fast i höstas. Den bygger på en bedömning av de långsiktiga utgiftstrenderna och utgiftsutrymmet samt en prioritering bland olika utgifter.

Denna långsiktiga utgiftsstrategi bygger på insikten att det krävs strukturella förändringar. Vi slår fast tre principer för de strukturella förändringarna:

Socialförsäkringssystemen skall för det första reformeras med utgångspunkt främst från önskemålet att stimulera arbete och sparande. Det är samma princip som låg till grund för skattereformen. Vi föreslår därför att de tre första dagarnas sänkta ersättning i sjukpenningförsäkringen ersätts med två karensdagar och ett högkostnadsskydd. Vi föreslår att tandvårdsförsäkringen görs om. Vi föreslår att man själv skall betala mer till sin arbetslöshetsförsäkring och att systemet med delpension avskaffas.

Delpensionen avskaffas naturligtvis inte för dem som redan har delpension, utan bara för tillkommande. Om man vill gå i pension tidigare finns fortfarande förtidspension, om man är nedsliten eller sjuk, eller s.k. förtida uttag av folkpension. Flexibiliteten i pensionssystemet finns kvar men betalas inte av staten, dvs. andra, utan av var och en själv.

Den andra principen i den långsiktiga utgiftspolitiken är att satsa på åtgärder som stimulerar näringslivets tillväxt i hela landet. Genom att hålla tillbaka t.ex. den kommunala konsumtionsökningen – till i stort sett noll – skapar vi utrymme för investeringar i infrastruktur, utbildning och forskning samt miljö. Därför föreslår vi t.ex. ökade anslag för upprustning av högskolan, fler platser inom högskolan och betydande öknings av väg- och järnvägsinvesteringarna.

Vi föreslår att nedsättningen av de sociala avgifterna i delar av Norrland skall utvidgas till att omfatta fler näringar och en större del av Norrlands inland, så att bättre förutsättningar skapas för företagsamheten där.

Resultatet blir att de offentliga utgifterna för investeringar i bl.a. infrastrukturen ökar från 2,5 % till 3 % av BNP under nästa år. Det är en mycket stor ökning, och dessa investeringar är därmed större än underskottet i de offentliga finanserna.

Den tredje principen är att vi inom den offentliga konsumtionen prioriterar utgifter för vård och omsorg. Vi tar bort en del bidrag till t.ex. fackliga organisationer och drar ner på bidragen till studieförbunden för att få möjlighet att genomföra förbättringar t.ex. för familjer som har barn med handikapp och för ensamstående föräldrar. Husläkarsystemet kommer att byggas

ut. Vi omfördelar pengar från sjukpenningförsäkringen till själva sjukvården.

Vi föreslår också att 1 miljard kronor årligen satsas på insatser för Baltikum och Öst- och Centraleuropa utöver den procent av BNP som går till uländerna.

Tillämpningen av dessa tre principer betyder att vi har fått kontroll över de offentliga utgifterna. De ligger nominellt oförändrade, om man bortser från statsskuldräntorna. Dessutom betyder tillämpningen av dessa principer i budgetförslaget att det sker stora omfördelningar inom ramen för nominellt oförändrade utgifter. Bortsett från utgifterna för arbetslöshetsersättningar som följer konjunkturen sjunker transfereringsutgifterna som andel av nationalinkomsten. Detta är en mycket viktig strukturell förändring i den svenska ekonomin. I stället ökar investeringarnas andel. Det är sammantaget en strukturförändring som kommer att vara av strategisk betydelse för möjligheterna att skapa jobb och en bättre framtid.

En annan strategiskt viktig och strukturellt betydelsefull förändring som följer av förslagen i budgeten gäller sparandet. Det totala finansiella sparandet i ekonomin ökar, enligt de prognoser som föreligger. Det är samma sak som att säga att bytesbalansens underskott minskar. Vi bedömer att det under 1993 kommer att uppgå till mindre än 10 miljarder kronor, ungefär 0,6 % av BNP. Vi beräknar att handelsbalansen ger ett överskott nästa år på nära 50 miljarder kronor. Den förbättrade utrikesbalansen avspeglar en kraftig uppgång i den privata sektorns finansiella sparande. Ökningen i det privata sparandet är alltså större än minskningen i det offentliga sparandet. Det betyder, utöver det att sparandet ökar sammantaget, att fördelningen mellan privat och offentligt sparande i Sverige kommer att bättre överensstämma med vad som är vanligt i andra länder och, vilket inte är minst viktigt, bättre överensstämma med liberala värderingar – att människor själva skall spara och äga i stället för att stat och kommun gör det.

Fru talman! Budgetförslaget brukar alltid skapa ett stort intresse för en enda siffra, nämligen saldot. Det förslag till statsbudget som jag har överlämnat visar ett underskott för nästa budgetår på 70,8 miljarder kronor. Det är mycket pengar. Vad beror det på att det blir ett så pass stort underskott, när vi föreslår strukturella reformer på utgiftssidan som begränsar utgifterna med uppemot 24 miljarder kronor på helår räknat?

När man tittar närmare på dessa siffror visar det sig att en mycket stor del av försämringen uppkom redan förra året, 1991. Då minskade statens och socialförsäkringssektorns finansiella sparande med 75 miljarder kronor. Stat och socialförsäkringssektor, det är det som staten, riksdagen, beslutar om mer direkt. Denna försämring på 75 miljarder kronor förra året kan delas upp i två delar. En del, knappt hälften, beror på konjunkturen. Denna del försvinner när den ekonomiska stagnationen brutits och tillväxten tar fart.

Den andra delen av försämringen, den andra hälften, beror på olika regelsystem och på politiska beslut. Den försämring av betydande omfattning som skedde förra året beror alltså på att den förra regeringen förde en alltför slapp finanspolitik.

Under 1992 och 1993 sker en fortsatt försämring av det finansiella sparandet med ungefär 30 miljarder kronor, alltså väsentligt mycket mindre. Hela

denna försämring beror på att den ekonomiska tillväxten ännu inte har hunnit ta fart. Den försämringen försvinner när tillväxten blir bättre.

Men det är ett faktum att den regering som nu är här ärvt ett visst underskott, som inte beror på de ekonomiska konjunkturerna. En del av underskottet hos staten och socialförsäkringssektorn uppvägs av ett överskott hos kommunerna, men för den konsoliderade, sammantagna offentliga sektorn kvarstår ett mindre strukturellt underskott. Det skall vi avskaffa. Det är en norm som slogs fast av riksdagen i höstas och som vi självfallet upprepar i finansplanen nu, att de offentliga finanserna inte skall visa underskott över en konjunkturcykel.

Fru talman! Regeringens ekonomiska politik lägger en grund för en period av tillväxt, företagande och utveckling i Sverige. I slutet av 1990-talet skall Sverige vara en nation där medborgarna har stor individuell frihet, där det lönar sig att arbeta och spara. Tillväxten skapar utrymme för ett mjukare och mer solidariskt samhälle. I dagens svårigheter ser vi morgondagens möjligheter till ett ökat välbefinnande.

Att klara övergången från en stagnerande höginflationsekonomi – det var 80-talets modell – till en växande låginflationsekonomi – som skall bli 90-talets modell – och att varaktigt bli kvar i en växande ekonomi med låg inflation, är en tuff uppgift. Det kräver att man vågar ta litet tuffa tag. Finansplanen och budgetförslaget visar både att regeringen gör det och hur vi gör det. Det går att rätta till gamla misstag. Att klara det kräver uthållighet och en mycket konsekvent politik. Det är innebörden i det förslag till statsbudget som jag nu har överlämnat för riksdagens behandling.

Anf. 6 ALLAN LARSSON (s):

Fru talman! Jag vill börja med att önska finansministern en god fortsättning på det nya året.

Jag har med stort intresse studerat Anne Wibbles första budget och finansplan. Jag har gjort det med insikt om de krav och svårigheter som en finansminister möter. Runt om i världen brottas regeringar med stora problem: en svag och skakig världskonjunktur med dålig tillväxt, stora budgetunderskott och växande arbetslöshet. Så ser världen ut i dag.

För Sveriges del är de ekonomiska problemen mindre än i många andra länder. Men här tillkommer ett par besvärande politiska problem. Det ena består i att vi har en koalitionsregering av inte mindre än fyra partier och trots det en minoritetsregering.

Det andra problemet är att dessa partier ställde ut mängder av löften till väljarna under förra året. Ni lovade att ni med ert trollspö skulle skapa tillväxt och nya resurser. Ni lovade stora skattesänkningar och också kostnadskrävande reformer. Detta beskrevs med arrogans och överlägsenhet som "den enda vägen".

Hur blev det? Nu vet vi svaret. Budgeten och finansplanen visar att "den enda vägen" bara är en återvändsgränd.

– Den är en återvändsgränd när det gäller tillväxt och sysselsättning.

– Den är en återvändsgränd när det gäller fördelning och inflationsbekämpning.

– Den är också – och det är mycket allvarligt – en återvändsgränd när det gäller Europapolitiken.

Regeringen talar och skriver om produktion, tillväxt och sysselsättning.

Men man kan inte prata fram tillväxten. Det är handlingarna som räknas. De åtgärder som ni har vidtagit har verkligen inte skapat tillväxt, tvärtom. När ni slår på bromsen för byggandet, när ni skär ner hushållens inkomster och när ni sätter stopp för kommunerna, då försvagas efterfrågan och därmed också tillväxten.

När vi sade detta i höstas, förnekade ni att det skulle bli så. Nu har ni tvingats att skriva ner prognoserna för tillväxten för både 1992 och 1993 – trots förbättrad konkurrenskraft och trots att exporten redan är på väg upp. Finansplanen bekräftar att vår kritik var riktig.

Förklara nu, Anne Wibbe, för landets 500 000 småföretagare och alla deras anställda hur de skall få avsättning för sina varor och tjänster, när ni gör allt för att hålla tillbaka efterfrågan!

Sverige skulle vara ett av de länder som låg främst i konjunkturuppgången. Nu riskerar Sverige att hamna på efterkälken. Läs gärna vad Kjell-Olof Feldt skrev i Dagens Nyheter häromdagen: "Den största olyckan vore om västvärldens regeringar, inklusive den svenska, verkligen trodde att strukturreformer av 80-talstyp är lösningen på världens ekonomiska svårigheter. De är som sagt i mångt och mycket förträffliga – men de är ingen motor för tillväxt."

Det är bra att ni satsar på aktiv arbetsmarknadspolitik, men det räcker inte när ni går hårt åt jobben på den ordinarie arbetsmarknaden. Ni planerar nu för en arbetslöshet på uppemot 5 %. Detta är orimligt. Hur hög måste arbetslösheten bli för att er ekonomiska strategi skall fungera?

Regeringens ekonomiska politik, "den enda vägen", är en återvändsgränd också när det gäller fördelningspolitik och kamp mot inflationen.

I december delade ni ut julklappar i form av skattesänkningar till dem som har det allra bäst i det här landet. Det var lättnader för många miljarder.

Nu är det de sjuka som skall bära bördorna. Det är de som arbetat och slitit, men som ändå vill vara kvar i yrket, som skall bära bördorna. Det är de som i vuxen ålder vill utbilda sig och förkovra sig som skall ta på sig ökade bördor. Det är löntagarna som skall drabbas av ökade avgifter.

Ni skall införa två karensdagar. Det har redan sagts att det är ett sjukt förslag. Det har redan prövats i Danmark. Där insåg man att det motverkade syftet att begränsa kostnaderna i försäkringen. Där tänkte man om. När skall den svenska regeringen bry sig om erfarenheterna från Danmark?

Ni skall avskaffa delpensionen, den reform som gjort det möjligt för dem som arbetat hårt och länge att vara kvar i arbetslivet och arbeta den tid de orkar med. Att avskaffa den möjligheten leder bara till ökad förtidspensionering. Det är socialt orättfärdigt. Det är ekonomiskt lättsinne.

Ni skall sexdubbla avgifterna till arbetslöshetsförsäkringen. Den skall underlätta en ansvarsfull lönebildning, säger finansministern.

Men hur är det – har inte löntagarna visat sig vara ansvarsfulla genom det stabiliseringsavtal som nu gäller?

Och förklara en sak till, finansministern! Det är väl så att löneökningar inte kommer till stånd med mindre än att också arbetsgivaren går med på

dem. Hur skall dessa avgifter som drabbar löntagarna påverka arbetsgivarna att vara mer ansvarsfulla med kostnadsutvecklingen?

Ni skjuter i realiteten upp den reform av yrkesutbildningen som riksdagen redan beslutat om. Det kommer att hårt drabba de ungdomar som går de yrkesinriktade utbildningarna. Det är också ett hårt slag mot de kommuner som nu med entusiasm står beredda att förverkliga gymnasireformen.

Ni riktar ett hårt slag mot vuxenutbildningen, mot alla dem som i vuxen ålder vill bygga på sin utbildning, förkovra sig och skaffa en större kompetens både för sin egen skull och för arbetslivet.

Vad vi har sett nu är försämringar och ökade bördor för stora grupper av vårt folk. Men detta är ju bara början. Ni skall fortsätta på denna väg. Vad blir nästa steg? Och nästa? Och nästa? Hur långt skall ni gå i omfördelning från dem som lever på knappa marginaler till dem som lever gott?

Förklara nu för svenska folket varför just de som har det bäst kommer att arbeta flitigare om de får *mindre* bördor, medan vanligt folk kan förväntas göra bättre insats om de tvingas att bära *större* bördor!

Jag undrar om ni förstår vad ni ställer till med. Förstår ni att ni håller på att tända en krutdurk under kommande avtalsförhandlingar? Förstår ni att ni underminerar allt det arbete som vi lade ned förra året på att växla om från inflationslöner till reallöner?

Kom inte och säg att ökade motsättningar och klyftor är bra för svenskt näringsliv! Den här perioden riskerar att bli en dyr period för det svenska näringslivet.

Regeringens ekonomiska politik, "den enda vägen", är en återvändsgränd också när det gäller Europapolitiken.

Strax före jul enade sig elva länder inom EG om att höja ambitionerna på det sociala området och att förbättra löntagarnas rättigheter. Men här i Sverige väljer den borgerliga regeringen att i stället slå följe med den regering som målde sig ur gemenskapen, den som har de lägsta ambitionerna, nämligen Storbritanniens högerregering. Carl Bildt går samma väg och vill genomföra en social nedrustning och en försämring av löntagarnas rättigheter. Jag undrar hur det känns för centerpartister, folkpartister och kds:are att vara stödparti för denna politik.

Förstår ni vad det innebär? Förstår ni att ni underminerar opinionen för Europapolitiken genom att välja denna väg?

I ett skede av stora förändringar måste det finnas trygghet för individen. Det måste finnas ett samspel mellan ekonomiska och sociala framsteg.

Det är detta som är så främmande för högern. Det är ett främlingskap för vanliga människors villkor som präglar regeringens politik. Ni splittrar nationen i stället för att samla den.

Det är därför ni är på väg in i en återvändsgränd även i Europapolitiken. Jag vill mycket allvarligt uppmana er att tänka om, att ta er ur denna återvändsgränd. Annars riskerar ni att spela bort ett historiskt tillfälle för Sverige som nation.

Ni försöker lösa 90-talets problem med den politik som användes för att lösa 80-talets problem i USA och Storbritannien. Det var ingen lösning vare sig i USA eller i Storbritannien. Vi vet hur det gick. Det är ännu mindre någon lösning på 90-talets problem i Sverige.

Vi socialdemokrater hävdar att den ekonomiska politiken måste vara både rationell och rättvis. Det måste finnas tillräckliga drivkrafter för arbete, produktion och sparande. Men det måste också finnas rättvisa när bördorna skall fördelas:

- Vi vill göra mer för att ta vara på människors vilja till arbete – de 18 miljoner som regeringen nu satsar på kontantstöd kan och måste användas mera aktivt.
- Vi vill fullfölja kampen mot inflationen – det förutsätter en rättvis fördelning, som skapar respekt för stabiliseringsavtalet.
- Vi vill skapa framtidsstro och satsa hårdare på investeringar för framtiden.
- Vi vill slå vakt om en välfärdspolitik som omfattar alla men ger mest till den som bäst behöver.
- Vi vill driva en skattepolitik som gör att de som har det bra ställt får vara med och betala efter bärkraft.

Till detta, fru talman, skall vi återkomma mera utförligt i en partimotion om 14 dagar.
(Applåder.)

Anf. 7 IAN WACHTMEISTER (nyd):

Fru talman! Målsättningen i Anne Wibbles första budget är det inget fel på. Det är inget fel på Europa heller. Vi har fått lära oss att investeringar är någonting annat än konsumtion, och den insikten tackar vi för.

Socialdemokraterna borde vara nöjda. Deras bidrags- och transfererings-system finns i stort sett kvar, om man tittar bakom orden.

Det som är bra i den här propositionen är i korthet: Justitiedepartementets inlägga. Där har man äntligen bestämt sig för att återställa rättssamhället. Det är ju inte tokigt. Och man har insett att det är bättre att vårda brottsoffren och straffa brottslingarna än tvärtom.

Kommunikation, utbildning, kultur och en del annat är också bra, dock inte planhushållningen i sjukvården. Man fortsätter med den. Där tänker man sig att våra äldre skall fortsätta att dö som personnummer i korridorer och köer under mottot: Lika sjukvård åt alla.

Låt oss för ett försvinnande ögonblick titta på det politiska skeendet uppiifrån, dvs. från våra uppdragsgivares, väljarnas, vanligt folks sida. Jag tror att de vill se minskad makt åt politiker att fingra i deras privata affärer och snoka i deras privatliv. Hur blev det med FAS 90 med sin miljard? Är den struken? Folk- och bostadsräkningen hade vi råd med, men inte med pensioner till de fattigaste. Skall regeringen fortsätta att räkna kakelplattor ovanför våra tvättställ?

Folk vill minska politikernas möjligheter att stjäla och konfiskera människors egna pengar och arbetsinkomster. Regeringen fortsätter att ta av pensionärerna. De 15 % som man tog förut skall nu sänkas till 10 % under mottot: En god scout stjälar inte mer än vad han kan bära hem själv. Man vill se minskad generositet med skattebetalarnas medel när man stöder, värnar om och står i. Det är ju detta som vi är så bra på. Det är ju mycket enkelt att värna om allt möjligt när man handskas med andras pengar.

U-hjälpens alla skandaler talar ett tydligt språk. Även den här regeringen

Prot. 1991/92:50
10 januari 1992

*Överlämnande av
budgetpropositionen*

försöker tydligen att dölja detta bakom fraser och klichéer som egentligen bara är moraliskt allmängods. Hjälp som motverkar sitt eget syfte och faktiskt inte hjälper någon är ingen hjälp, utan slöseri.

U-hjälpen behöver omprövas. Vi lever i en ny värld. Varför lämnar man över huvud taget hjälp till sådana länder som köper vapen för ett belopp som är 13 gånger större än det vi ger i u-hjälp? Så ser det ut hos de 20 mottagarländer som vi har på vår lista. Hur kan man straffa ett mottagarland genom att sänka u-hjälpen från 550 till 500 milj.kr. för att det där stjäls, fifflas och försvinnas? Vilka sattyg skall i så fall fattigpensionärerna hitta på för att få sig en halv miljard?

Jag tror att folk utifrån inte vill att politiker skall vara generösa mot just politiker och politikens egna organisationer och stödtrupper. Det finns ungefär 1 miljard kronor som går till partistöd. Politiker ger till sina organisationer. Det finns 13 miljarder som går till organisationsstöd, varav 7 miljarder via statsbudgeten. Detta är ju själva smörjoljan i den politiska vänskapens dubbelmoralmodell som vi kör med. Över 150 instanser sitter och delar ut bidrag efter en lista med mottagare som täcker 220 A4-sidor. Det är en hisnande läsning och ett eldorado för undersökande journalistik, om sådan funnes. Det skulle kunna vara ett underlag för en musikal med namnet Hur man avlönar sina vänner utan att egentligen synas.

Alla politiker och byråkrater som är beredda att låta folk betala, dra åt svångremmen och inse allvaret i allt som man säger till andra, borde själva vara beredda att föregå med gott exempel och städa sin egen trappa.

Finns det kraft och förutseende hos politiker i Sverige i dag att minska sin egen makt, för det är vad det handlar om, eller behövs det helt nya politiker? Finns det en realistisk chans att skapa ett samhälle präglad av personlig frihet och hänsyn till andra? Finns attityden, visionen och viljan att ändra det skatteextremistiska Sverige till en modern halvpolitiserad ekonomi som ett första steg? När blir skattetrycket, som i dag är 58 % av BNP, 48 % som tvåan i Europoligan, nämligen Danmark, har? Vi talade under valrörelsen om att ha ambitionen att komma ner till 47 %. Då bemöttes vi med stort förtret och förnärmade utbrott av de stora moralisterna i svensk politik. Vad är regeringens långsiktiga skattetrycksmål? Har man något över huvud taget? Finns insikten att i fortsättningen inte ens tänka så tokigt som att momsbelägga exporten? Vi gör ju det. Vi momsbelägger exporten vad gäller turistnäringen. Det är en näring där 230 000 människor arbetar, man skall kanske säga arbetade. Finns det förnuft som ser skillnad på att skapa sysselsättning och att skapa riktiga jobb? Jobb som ger all välfärd.

Jag tror att politikens skyddade verkstad skulle må väl av att kritiseras av fria media och inte av rena partiorgan som Svenska Dagbladet eller allmänt etablerade tidningar som existerar på grund av politikernas presstödd. Det är ungefär en halv miljard, plus momsbefrielse, för just dagspressen. Det är ju ett frälse som får motta momsbefrielse, nämligen dagspressen, några cirkusdirektörer och några andra. Gagnar presstödet det fria ordet? Kan vi inte ens ana ett politiskt beroende? Tror ni att journalistkåren skulle vara de enda som är helt fria från att kunna påverkas av miljardbelopp? Presstödet måste självfallet avvecklas.

Hur blir det med de tiotusentals politiska utnämningar som egentligen

skall vara rent kompetens- och meritbaserade? Skall regeringspartierna ändra på detta ovärdiga mygel eller har man tänkt att stoppa dit sina egna nu när man har kommit till grytorna?

Var läser vi om regeringens ambitioner att minska det krångel som driver ut folk på den svarta marknaden och att göra svarta affärer. Detta gör det onödigt dyrt och besvärligt att ha det trevligt tillsammans.

Hur blir det med kvarterspoliserna i stället för lappisorna? När Sovjet kunde falla kan kanske såväl lappisor som landsting och systembolag falla. Undrens tid är inte förbi. Till dessa under hör att det i samma regering som skall hjälpa företagsamhet och tillväxt i gång, sitter en minister som helst skulle vilja beskatta energin så att det svartnar för ögonen, om inte på honom själv så i alla fall på andra. I samma regering som säger sig inse att skattetrycket måste ned, sitter en socialminister i sin soffa och förklarar att ett högt skattetryck är ett måste för hög välfärd.

Vi är inom Ny Demokrati mycket bestämda vad gäller avvecklingen av löntagarfonderna, inte därför att det berör oss eller därför att det går emot regeringen, utan därför att det vore bra för Sverige att göra något vettigt där.

Vi har ett förslag om en investeringsbank som företagare och bankfolk tycker är intressant. Det skipar dessutom rättvisa, gynnar sparande, breddar ägandet, stöder företagsamhet och det skulle dessutom lösa bankkrisen och ge krediter till nyföretagande, nya projekt och utveckling. Mot detta ställer regeringen sina fyra år gamla och hopjämkade motioner som nu upphöjs till någon sorts regeringspolitik. Man har åtminstone sagt att man skall lyssna på de här förslagen. Vi får se om man verkligen kommer att göra detta.

Till sist är de marknadsekonomiska greppen nödvändiga och regeringen har försökt att ta dem nu. Det är det enda sättet att få drag under galo-scherna. Det är sunt förnuft. Men i Ny Demokratis motto ingår mer än sunt förnuft. Vi säger sunt förnuft, personlig frihet och hänsyn till andra. Det sista, med hänsyn till andra kan kanske efterlysas i regeringens politik. Var finns exempelvis hänsynen till andra om vi inför dryga självrisker för tandläkarbesök? Om man gör detta tror jag inte att man förstår hur litet pengar folk har att röra sig med efter skatt, i detta högskattesamhälle. Vi kommer inte att stödja något sådant, så det är nog lika bra att man börjar fila på en ny sådan proposition med en gång. Tror inte fru talman det?

(Applåder)

Anf. 8 LARS WERNER (v):

Fru talman! Man inleder vackert i finansplanen med orden: "Huvudmålet för regeringens ekonomiska politik är att bryta den ekonomiska stagnationen, pressa ner arbetslösheten och återupprätta Sverige som en tillväxt- och företagarnation med en stark och växande ekonomi." Men läser man längre fram i finansplanen när det gäller tankegångarna om hur det skall åstadkommas, visar det sig att det i huvudsak är de sämst ställda grupperna som skall betala detta.

Regeringens politik kännetecknas av en försämrad sjukförsäkring med karensdagar. Sverige kommer i så fall att få en av Västeuropas sämsta sjukförsäkringar, framför allt när det gäller korttidssjukdom. Regeringen kräver egentligen att vi i alla lägen skall släpa oss till jobbet. Det kan möjligen gå

för Anne Wibble, Carl Bildt och mig att snoriga och febriga gå till jobbet, men jag tycker inte att det går för sig för den handelsanställda eller för livsmedelsarbetaren. Jag tror inte att någon i regeringen eller någon annan skulle vilja köpa den korv som han skulle tillverka.

Regeringen föreslår försämrade delpension, vilket framför allt drabbar äldre låg- och medelinkomsttagare. Deras enda alternativ blir då i många fall att bli långtidssjukskrivna eller förtidspensionärer.

Förutom försämringar för skola, äldre och sjuka och att regeringen samtidigt överväger höjd pensionsålder till 67 år samt skärpta regler för sjukersättning vid barnledighet har regeringspolitiken så här långt också medfört uteblivna höjningar av barnbidragen, sämre villkor för byggandet, indragningar av pengar till kommunerna, vilket gör dessa fattigare, och start för utförsäljning av statliga företag. T.o.m. moderata kommunalpolitiker i Norrbotten protesterar mot sitt partis tänkta privatiseringskampanj där.

I onsdags demonstrerade man i gruvorterna Kiruna och Malmberget just mot dessa planer på utförsäljning och privatisering.

Hade dagens borgerliga regering styrt under de dåliga åren på 70-talet, tror jag inte att Kiruna och Malmberget hade funnits i dag. Sverige skulle då ha fått sin första spökstad. Ett LKAB i privata händer hade aldrig haft den uthållighet som behövs och som staten har visat i dåliga tider. Om gruvnäringen lades ner på de här orterna, skulle stora delar av Norrbotten bli oboeliga.

Det som jag nu säger om statlig verksamhet betyder naturligtvis inte att vi tycker att staten alltid behöver äga korvfabriker eller producera läskedrycker i Mellansverige. Tvärtom måste staten kunna sälja ut industrier och i extrema fall lägga ner olönsam verksamhet. Men här talar vi om en svensk basindustri som stora delar av vårt välbefinnande bygger på och som samtidigt är en gemensam nationell tillgång.

En bra sak i budgeten är Bengt Westerbergs försök att genomföra förbättringar på handikappområdet. Till stor del har han gjort det med våra motive-
ringar, och det är inte sämre för det. Däremot finns det fortfarande frågetecken för finansieringen.

Men samtidigt med dessa försök till en god politik på handikappområdet bedriver regeringen enligt vår mening en orättvis fördelningspolitik. Detta är i sig illa nog, men dessutom hotar denna politik tillväxten i Sverige.

Regeringen har inte kontroll över budgetläget. Budgetunderskottet är så stort och budgeten så svag att man kan konstatera att regeringen har förlorat greppet direkt i starten. Med den här svaga budgeten lyckas inte regeringen avvärja riskerna för ytterligare räntechocker. Regeringen lovade att sätta fart på Sverige med skattesänkningar, och regeringen har också sänkt skatterna, framför allt för kapitalägare och höginkomsttagare. Men det har inte blivit någon ny start eller ny fart på ekonomin, bara ny fart på underskott och räntor. Man skulle faktiskt, som en del satiriker i TV gjort, kunna kalla regeringen för Underskottsbolaget.

Regeringen har tidigare lovat stabila spelregler, men det har man inte kunnat hålla på grund av egenvållade räntehöjningar, dyrare bostäder, ändrade avdragsregler, försämringar för byggandet och fördelningspolitiska orättvi-

sor som framför allt drabbar svaga grupper. Barnfamiljer får kanske ända upp till 600 kr. i merkostnader under det närmaste året.

Vi varnade i hela valrörelsen för budgetunderskott. Vi varnade för budgetbomben. Vi sade att regeringen lovar runt, men att dess runda löften leder till större budgetunderskott, ökad oro och högre räntor. Det är naturligtvis tröst att konstatera att vi fick rätt.

I regeringsdeklarationen talade man om Europas bästa skola. Vi trodde från vänsterpartiets sida att det uttryckte en ambition på skolans område. Så kommer då denna rivstart:

- Inga pengar till utrustning i gymnasieskolan.
- Inga pengar till den utbyggnad av gymnasieskolan genom vilken också de som går i yrkesutbildningar skulle få mer språkutbildning och genom vilken ekologi och miljötänkande skulle lyftas fram.
- Inga pengar till förbättringar av skolans fysiska miljö.

Är det så här man skapar Europas bästa skola? Då måste man ställa sig frågan: Varför är ni så blygsamma? Skär ned ytterligare, så får ni väl med era mått mätt den näst bästa skolan i hela världen.

Skattereformen – jag återkommer till den – var inte finansierad. Det har inneburit mindre inkomster till staten. Genom fördyringen av hushållens skuldsättning och momsbreddningen kan, tvärt emot vad man sade och vad man väntat sig, skattereformen ha inneburit en sänkning av aktiviteten i ekonomin.

De borgerliga partierna i opposition brukade klaga på den socialdemokratiska regeringen för att den i budgeten hade en oklar post för kommande utgifter, kallad beräknat tillkommande utgiftsbehov. Här brukade den förra regeringen ta undan en del pengar, som man sedan använde till kommande förslag.

Man kunde förvänta sig att de borgerliga som har kritiserat detta skulle ta bort den posten i budgeten – men den finns där. För första gången är det fråga om en minuspost. Jag tror att det är fullständigt unikt att den posten är negativ. Man har en post för oförutsedda utgifter som är minus 7 miljarder. Det betyder ju att det saknas 7 000 miljoner, och var och en förstår att det är märkligt. Jag vill fråga finansministern vad det beror på.

Karensdagarna kommer att innebära en besparing för arbetsgivarna, inte i första hand för staten. Nu skriver regeringen: "Detta kan återtogs genom motsvarande höjning av arbetsgivaravgiften." Men jag tror inte att det av finansplanen framgår att regeringen har föreslagit en höjning av just arbetsgivaravgiften.

Till sist: Miljöminister Olof Johansson har enligt uppgifter efter nattliga samtal med fru Wibble fått nådigt tillstånd att lägga in ett miljösamvete på elva sidor längst bak i regeringens finansplan. Där finns många goda tankar, men vad hjälper det när Olle motas i den kalla verklighetens grind av de moderata ministrarnas rätt tuffa tag?

Redan förut har regeringen beslutat ge en julkupp åt de industrier som använder extremt mycket energi genom en speciallagstiftning som ger de mest energislukande industrierna skattelättnader, som ytterligare premierar gamla, ineffektiva fabriker framför de moderna, resurssnåla anläggning-

Prot. 1991/92:50
10 januari 1992

*Överlämnande av
budgetpropositionen*

arna. I stället för att locka företagen att satsa på teknisk utveckling uppmunt-
rar man dem alltså att elda för kråkorna. Mot den bakgrunden, fru talman,
hjälp det inte med aldrig så fina ord i s.k. gröna bilagor.
(Applåder)

Anf. 9 Finansminister ANNE WIBBLE (fp):

Fru talman! Det var inte så väldigt oväntade synpunkter som kom från
oppositionen, och det beklagar jag litet grand. Det var nästan ett slags fort-
sättning på höstens diskussioner. Jag hade hoppats att något av juluppehållet
skulle ha använts till litet mera konstruktiva tankegångar.

Vad Allan Larsson förespråkar är en ny överbrygningspolitik, en sådan
som Sverige prövade i början och mitten av 70-talet och som sedan andra
länder har prövat. Vi vet att den inte fungerar. Motorn i den framtida
svenska utvecklingen kan faktiskt inte vara de skyddade sektorerna utan
måste vara den konkurrensutsatta sektorn.

Jag beklagar att Allan Larsson tycks ha glömt vad socialdemokraterna
själva skrev i sina ekonomiska dokument för mindre än ett år sedan. Det
illustrerar att minnet är kort när det gäller att göra någonting som man tror
är populärt.

Många av de synpunkter som framfördes av både Allan Larsson och Lars
Werner utgår från påstådda fördelningspolitiska effekter. Jag vill då först re-
kommendera alla kammarens ledamöter att läsa en bilaga till finansplanen
som inte har funnits förut och som just behandlar de fördelningspolitiska ef-
fekterna.

Utöver den bilaga som Lars Werner nämnde om ekonomiska styrmedel i
miljöpolitiken finns det en annan ny bilaga om de fördelningspolitiska effek-
terna. Båda de här bilagorna illustrerar den betydelse som regeringen lägger
vid fördelningspolitik och vid miljöpolitik som inslag i den ekonomiska poli-
tiken, inte som bihang utan som strategiska inslag.

Den fördelningspolitik som både socialdemokrater och vänsterpartister
tycks förorda är vad jag skulle vilja kalla en dold fördelningspolitik, en
mycket orättvis fördelningspolitik. Det är en brist på mod att fatta de beslut
som krävs för att undvika en ständigt ökad fortsatt arbetslöshet. Vi vet att
arbetslösheten är orättvist fördelad. Det är unga människor, människor med
handikapp, invandrare, många unga kvinnor och människor med låg utbild-
ning som löper störst risk att bli arbetslösa.

Vi vet att brist på beslutsfattande leder till ökad arbetslöshet. Det är nu vi
ser sviterna av den politiken. Det vill vi ändra på, men ni vill uppenbarligen
ha kvar denna brist. Jag beklagar det.

Den politik som Allan Larsson tycks förorda skulle inte heller bryta med
den höga inflationen under tidigare perioder. Inflationen är en annan sådan
här dold fördelningspolitik som har orättvisa effekter. Den omfördelar från
människor med få tillgångar till människor med många tillgångar, och det
tycker jag är en orättvis fördelningspolitik.

Vi vet att när en sådan här överbrygningspolitik som ni tycks förorda le-
der till att tillväxten uteblir, att ekonomin står stilla, så är det i praktiken
de människor som har det sämst ställt som drabbas mest. I en stillastående
ekonomi är det aldrig "det glömda Sverige" som vinner, aldrig. Det skapas

dessutom motsättningar och spänningar mellan grupper och individer som sannerligen inte främjar ett tolerant och öppet samhälle.

Låt mig säga något om de förslag som inte oväntat oppositionen uttryckte sitt ogillande med, åtminstone delar av oppositionen.

I fråga om karensdagarna anfördes Danmark som exempel. Det är faktiskt en myt att effekten skulle ha blivit den påstådda i Danmark. När man införde en karensdag i Danmark minskade frånvaron, och när man tog bort karensdagen ökade frånvaron – helt på det sätt som är tänkt.

Karensdagar är, kan man säga, någonting som betalas i första hand av de långtidsfriska. Fantastiskt! Det tycker jag är en ganska bra fördelningspolitik. Om man har snuva då och då, kan man faktiskt klara det.

Det är inte sant som det har påståtts att den svenska sjukförsäkringen blir sämst i världen eller någonting sådant, näst efter Portugals. De långtidssjuka har betydligt bättre ersättning i Sverige, och det är en medveten politik att satsa just på dem som är sjuka under lång tid. De måste ha en bra ersättning och gott stöd.

Både Allan Larsson och Lars Werner sade att det var socialt orättfärdigt att ta bort delpensionen. Sanningen är den att av de människor som utnyttjar delpensionen har ungefär tre fjärdedelar en inkomst på mer än 150 000 kr. Det är enligt mitt synsätt inte i första hand låginkomsttagare som tillhör gruppen med inkomster på mer än 150 000 kr., utan det är medel- och höginkomsttagare. Det är betydligt flera tjänstemän än arbetare som har utnyttjat delpensionen.

För dem som har förslitnings- och sjukproblem finns fortfarande möjligheter till förtidspension eller förtida uttag, om man av helt privata skäl vill ha en tidigare pensionsålder än vid 65 år.

Förändringen i A-kassan motsvarar, kan jag nämna, ungefär 120 kr. i månaden. Det kan vara bra att veta, för det ger ett litet annat intryck än när det talas om sexdubbling.

Gymnasiereformen tog också både Allan Larsson och Lars Werner upp och påstod fullständigt felaktiga saker. Gymnasiereformen ligger fast. Det står att läsa i finansplanen. Vi har delat ut den i förväg till oppositionen för att ni skall kunna läsa vad som står där.

Reformen kommer att genomföras i den takt som kommunerna själva vill. Det tycker vi är bra. Det visar sig inte oväntat att många kommuner är utomordentligt måna om att det skall bli bra kvalitet i gymnasieutbildningen också på de yrkesinriktade linjerna.

Därför visar det sig att inte fullt så många kommuner som man har trott vill genomföra reformen redan från hösten. Kanske ungefär en femtedel av kommunerna vill göra det nu och resten kommer ett år senare, men själva reformen ligger fast, och den skall genomföras i den takt kommunerna själva bestämmer. Det är en utomordentligt bra princip att de som är ansvariga för verksamheten också har att fatta beslut om när det hela skall träda i kraft.

Allan Larsson påstod en gång till – jag vill kommentera det – att vi skulle göra som man har gjort i England, social nedrustning och annat sådant. Jag vill gärna upprepa vad jag har sagt ett par gånger tidigare, nämligen att vad man gjorde i England var att man höjde skatter och ökade de offentliga utgifterna. Detta ledde icke oväntat till ökad arbetslöshet – inte särskilt bra.

Prot. 1991/92:50
10 januari 1992

*Överlämnande av
budgetpropositionen*

Vi tänker göra precis tvärtom. Vi tänker sänka en del skatter och minska en del offentliga utgifter. Vi tänker genomföra strukturellt betingade utgiftsreformer som får systemen att fungera bättre. Vi räknar med att detta kommer att leda till att arbetslösheten minskar. Det är i själva verket det enda sättet att faktiskt åstadkomma den ökade sysselsättning som jag tror att även oppositionspartierna gärna skulle se. Det räcker liksom inte med ord. Man måste också visa i handling.

Ian Wachtmeister tog upp några olika ting. Jag vill nämna att skattetrycket faktiskt inte är 58 %, som påstods, utan nästa år kommer det att vara nere i 52 %. Det är en ganska betydande sänkning, som jag tycker är utmärkt bra, jämfört med de tidigare nivåerna. Det behöver ske ytterligare sänkningar, i första hand av skattesatser som är strategiska för företagande och sparande.

Man får kanske också tolka Ian Wachtmeisters påstådda förkärlek för att komma mycket långt ner i skattetryck så att Ny Demokrati kommer att föreslå betydande utgiftsneddragningar, utöver de 27 miljarder kronor som finns i budgetförslaget. Vi skall titta på dem – det skall bli mycket intressant.

Får jag också tolka Ian Wachtmeisters uttalande så att Ny Demokrati tycker att allting utom tandvården är jättebra, så är det väl ett trevligt och bra besked.

Lars Werner ställde en fråga om de tillkommande utgifterna brutto på minus 7 miljarder kronor. Det är mycket enkelt. Det beror på att där ligger de konkreta budgeteffekterna av ett stort antal utgiftsförändringar. Karensdagar t.ex. och en hel rad andra förslag kommer att träda i kraft den 1 januari 1993. De presenteras för riksdagen här under våren, och de pengarna ligger i den s.k. tillkommande utgiftsposten.

Så det är mycket enkelt och inte alls konstigt. Det illustrerar att den här regeringen har ambitionen att minska på en del utgifter, och då är det naturligt att en post för kommande förslag också blir minus i stället för plus.

Sammanfattningsvis, fru talman, tycker jag att det var en liten aning bekymmersamt, med hänsyn till mitt intresse av att ha en bra och sakligt inriktad ekonomisk-politisk debatt i riksdagen, att det var så mycket gammal skåpmat som framfördes och att det inte tycks finnas egentligen någon beredvillighet till ett ekonomisk-politiskt nytänkande. Från socialdemokratiskt håll har man t.o.m. glömt det som man själv framförde för mindre än ett år sedan.

(Applåder)

Anf. 10 ALLAN LARSSON (s):

Fru talman! Anne Wibble efterlyste nytänkande. Problemet är ju att Anne Wibble för riksdagen under hösten och nu i budgetpropositionen har presenterat en politik som på 80-talet tillämpades i USA och i Storbritannien. Vad är det för nytt med den? Vi måste ju vara tillåtna att kritisera den politik som regeringen lägger fram och påpeka att det är den som är mycket gammaldags. Det finns framstående ekonomer som har uttalat sig om detta, t.ex. Paul Krugman. Jag vet att Bengt Westerberg har läst honom, men jag är inte säker på att Anne Wibble har hunnit med det. Men jag hoppas att hon, nu när budgetarbetet är avslutat, skall få tid att läsa Paul Krugman, som säger att detta är fel väg. Och det är precis det som vi har sagt.

Finansministern får stå ut med att vi återkommer till den kritik och de invändningar mot den politik som allt fler inser är en återvändsgränd.

Vi har inte glömt vad vi har sagt om den ekonomiska utvecklingen. Den främsta inriktningen med vår ekonomiska politik är just att vår exportindustri skall ha chans att utvecklas. Vi måste ha en sådan kostnadsutveckling att vi kan hävda konkurrenskraften. Det var skälet till att vi i vår politik lade så stor vikt vid att man skulle växla om från inflationslöner till reallöner, att få ned räntekostnaderna och att få ett skattesystem osv. som skulle understödja detta. Det är också detta som är skälet till att vi nu successivt återvinner konkurrenskraft mot omvärlden och som gör att det mest dynamiska inslaget i utvecklingen under detta år faktiskt är exporten. Det är den som ökar.

Regeringen säger däremot att detta inte räcker och att det inte finns resurser för exportindustrin, alltså måste vi hålla tillbaka hela den inhemska efterfrågan. Det är detta som ni säger. Ni skär ned på alla områden, på tre fjärdedelar av samhällsekonomin område håller ni tillbaka. Vi hävdar att det finns tillräckliga resurser för att exportindustrin skall kunna utvecklas. Man behöver inte samtidigt skära ned på det sätt som regeringen gör.

Finansministern skryter med att det i den här budgeten finns en satsning på infrastruktur. Låt mig då bara påpeka att detta som finansministern skryter med lade jag fram förslag om för ett år sedan, i budgeten 1991. Den satsning på infrastruktur som är finansierad fanns i denna budget. Vi fattade beslut i augusti om en lång rad projekt som under de närmaste åren kommer att ge sysselsättning och aktivitet. Det som ni har bidragit med är att ni har skjutit upp ett av dessa projekt, Arlandabanan, som borde vara i gång. Det är er viktigaste insats på detta område, och för detta är ni värda kritik.

När det gäller fördelningspolitiken ställer finansministern de åtgärder som regeringen nu vidtar mot arbetslösheten och säger att arbetslösheten är ett mycket större problem. Ja, men det är ju ni som med era åtgärder skapar arbetslöshet. Ni håller tillbaka efterfrågan inom den svenska ekonomin så att 500 000 småföretag och deras anställda får svårt att få avsättning för den produktion av varor och tjänster som de vill skapa. Ni både skär ned i välfärdsprogrammen och riktar er ekonomiska politik mot sysselsättningen, precis det som Bengt Westerberg har läst av Paul Krugman, nämligen att detta är en återvändsgränd och ingen lösning av problemen. Detta har prövats i Storbritannien och i USA.

Jag såg häromkvällen ett TV-inslag från Storbritannien. Jag tror att det var många som såg det. Det handlade om hemlösheten och bostadsbristen i London. Människor har inte råd med bostäder. Så kan det gå med en politik av det slaget.

Anne Wibble säger att regeringens politik är något annat än den politik som Margaret Thatcher förde. Men i Storbritannien har man faktiskt dragit ned på den offentliga verksamheten och gått ur ansvaret och sagt att människor får klara detta själva.

Nu har regeringen presenterat omfattande åtgärder som riktar sig mot olika grupper i samhället. Men regeringen säger också att detta är bara första steget. Vad kommer nästa år och året därpå? När drabbas pensionärerna? Nu är det deltidspensionärerna som drabbas. När kommer nästa attack, och hur går det då?

Vi fattade i denna riksdag i fjol ett viktigt beslut om äldreomsorgen. Vi satte av 5,5 miljarder kronor till kommunerna för att de skulle kunna rusta upp äldreomsorgen, ett av de mest angelägna områden som finns. Nu drar regeringen in mer pengar från kommunerna än vi satte av för äldreomsorgen. Hur skall det gå, och hur skall kommunerna samtidigt klara av gymnasiereformen när dessa pengar skjuts på framtiden? Detta fungerar inte, och det kommer vi att få se en rad exempel på. Detta är mycket allvarligt.

Slutligen vill jag säga något om Europa. Det är en ödesfråga. Jag är personligen starkt engagerad i Europapolitiken. Jag menar, Carl Bildt, Bengt Westerberg, Alf Svensson, Olof Johansson och Anne Wibble, att ni nu skapar en mycket allvarlig situation när det gäller Europapolitiken, och jag ber er att allvarligt tänka över detta. Denna väg, denna återvändsgränd, som ni har anvisat för den ekonomiska politiken leder oss in i en situation som kan bli till stor skada för Sverige som nation.

(Applåder)

Anf. 11 IAN WACHTMEISTER (nyd):

Fru talman! Jag hoppas att finansministern kommer att fortsätta att tillhöra dem som får äran att förbli långtidsfriska.

Jag skall svara på de frågor som har ställts. Ja, vi har många förslag till utgiftssänkningar. Det är bara att läsa dessa förslag när de kommer. Jag har faktiskt nämnt en hel del i dag, men det kanske inte var så intressant. Jag nämnde partistödet, vilket är farligt att tala om här. Jag nämnde presstödet, och pressen sitter ju på läktaren. Jag talade om att man skulle ta bort landsingen, där era polare sitter. Jag talade om organisationsstödet, som smörjer hela vänskapskorruptionen. Jag talade om en omläggning av u-hjälpen. Det finns mycket att göra.

Jag har gjort en liten observation i fråga om dynamiska effekter. Då och då talas det mycket föraktfullt om dynamiska effekter. Man talar om att det inte finns några dynamiska effekter. Men hur kommer det sig då att det gamla socialdemokratiska budgetunderskottet, som inte skulle bli något underskott, blev 50 miljarder? Var detta inte en dynamisk effekt? Hur kommer det sig att man tror att ränteläget påverkar hur folk gör? I själva verket består hela tillvaron av dynamiska effekter. I regeringens egna skrivningar skylar man alla problem i årets budget på den ekonomiska stagnationen. Det är dynamiska effekter.

Sedan vill jag säga en sak som är mycket viktig. Sverige måste i handling satsa på småföretagen. Det talas mycket om detta, men det återstår fortfarande att se att det blir något av. Vi skall också satsa ordentligt på turismen. Nu står det åter någon lakonisk formulering om att det enda som man skall göra på den sidan är att lägga ned turistrådet, trots att jag trodde att regeringen fick bakläxa på detta i riksdagen. Men jag kanske är ovan vid arbetet här.

Riskvilligt kapital för småföretag utgör fortfarande samma problem. Vi har förslag, och de kommer att framföras i motioner, och jag har nämnt ett här, nämligen det om investeringsbank och utvecklingsbank. Detta är mycket viktiga frågor för Sverige. Det är fortfarande mycket svårt att få fram

riskvilligt kapital. Det är bara att läsa tidningen för att få veta det, om ni hinner med det.

En annan sak som jag vill ta upp är ungdomslöner. Jag vänder mig här till arbetsmarknadens parter, de kanske hör på, och en del av dem sitter väl i kammaren. Bit er inte fast i bordskanten, eftersom ni då kommer att bita er själva i baken. Se till att det blir ungdomslöner, och se till att ungdomsarbetslösheten inte ökar utan tvärtom försvinner.

Ta även bort det som jag vill kalla för den politiska masochismen, alltså att man håller på att straffa sig själv. Vi i Sverige håller på att straffa oss själva med konstiga saker. Vi inför miljöavgifter och speciella energiskatter, så att vi inte kan tillverka saker här i Sverige utan måste köpa dem utomlands. Då tycker vi att vi har varit mycket duktiga. Jag tycker inte att vi har varit duktiga, utan jag tycker att vi i så fall har varit dumma. Vi måste inse att vi lever i en värld.

En annan sak. Plocka bort särintressena ur verk och myndigheter och överallt. Vi har fortfarande stora delar av korporativismen kvar. Den trodde jag att en del av regeringspartierna var emot innan de kom i regeringsställning, men detta kanske försvann på vägen någonstans.

Ett tragikomiskt hot mot budgeten är att brott trots allt kanske inte lönar sig. År 1986 stal staten massvis av miljarder från pensionärerna. Det var då en annan regering. Greppet som kraftigt kritiserades av lagrådet kallades för engångsskatt, och det var en grundlagsstridig retroaktiv inkomstbeskattning som endast kan tänkas i ett nästan totalitärt system. Nåväl, notan med ränta på ränta är i dag 25 miljarder, och fallet skall, som ni vet, avgöras av regeringsrätten, som nu har möjlighet att visa att den utgår från lagen och inte från politisk eller korporativ makt. Det är inte så lätt att vara tjuv om man åker fast.

Beträffande behovsprövade bidrag vill jag säga följande. En vacker dag måste det vara riktigt att pröva bidragen. I ett välmående samhälle borde bidragen egentligen alltid vara behovsprövade. Varför inte börja nu och se över barnbidragen? Är alla de 14 000 milj. kr. per år rättvisa, motiverade och samhällsekonomiskt rimliga? Är det egentligen någon som tror det? Den totala barnomsorgen i Sverige, om man lägger ihop dessa poster, uppgår till ungefär 54 miljarder inkl. föräldraförsäkringen, barndaghem, osv. Jag tycker att man nu skulle ta och se över detta.

En annan sak. Tänk om folk alltid fick se vad skatten är. Tänk om vi alltid vågade redovisa skatten. Tänk om det fanns en skyldighet för alla att alltid visa hur mycket som är skatt på lönen och på allt som vi köper. Då skulle folk koka över, och högskattebevararna skulle kanske duka under.

Anne Wibble sade någonting om motorn i den svenska ekonomin. Se upp med en sak: Motorn i den svenska ekonomin håller på att bli svart på grund av regler, politiska beslut, förordningar, pålagor och skatter.

En sak som vi jämt efterlyser är mera av konsekvens och mindre av halvmesyrer. Yttrandefrihetsgrundlagen, YGL, går inte att ha kvar så länge man inte har yttrandefrihet. Vi måste ta upp den till omprövning. Det går inte lika lätt med ett YGL utan Y som det går med ett vpk utan pk, om fru talmannen eller i varje fall näste talare förstår.

(Applåder)

Anf. 12 LARS WERNER (v):

Fru talman! Av Allan Larsson och Lars Werner påstådda fördelningspolitiska effekter, sade finansministern. Men är det ändå inte så att ni ger er på de svagare grupperna i samhället för att främja den politik som ni vill föra? Karensdagarna drabbar ju de svagare grupperna, försämringen av delpensionen likaså samt sjukersättningen vid barnledighet. Det är de svaga grupperna ni ger er på. Allt detta säger ni skall skaffa fram jobb. Hur många nya jobb ger detta? Hur många nya jobb skaffar ni åt de tusentals byggnadsarbetare som ni rått och medvetet under de närmaste åren kastar ut i stor arbetslöshet?

Får jag sedan passa på att ställa en fråga om arbetsgivaravgiften. Planerar ni att höja arbetsgivaravgiften för att klara införandet av karensdagarna?

Jag hävdar fortfarande att det blir mindre pengar till gymnasieskolan. Jag kan inte utläsa något annat. Det är en åtgärd riktad mot kommunerna, en åtstramning.

Skåpmat, sade fru Wibble också. När ni plockar fram saker ur 1976 års skafferi är det väl inte så konstigt att det blir resonemang om skåpmat. Jag tycker att den här regeringen inte är särskilt mycket bättre förberedd än 1976 års borgerliga regering. Ni bedriver i stort sett samma ekonomiska politik. Dagens borgerliga regering sänker förmögenhetsskatter och kapitalskatter, precis som 1976 års regering. Dagens regering vill ändra i sjukförsäkringssystemet, precis som 1976 års regering. Mundebo och Bohman talade den gången om fem magra år. Skillnaden är att det nu visst bara skall bli två magra år. Dagens regering fördyrar byggandet, precis som 1976 års regering gjorde när den införde byggavgiften på 15 %. Dagens regering kommer att få ett ökande budgetunderskott, precis som 1976 års regering.

Så här skulle vi kunna fortsätta resonemanget. Det är inte bara tal om skåpmat, utan det är en realitet att ni för i stort sett samma politik som den tidigare borgerliga regeringen gjorde.

Det är riktigt att inget parti har några trollspön som man kan ordna tillväxt med. Men vi för vår del menar att ett program för långsiktig tillväxt måste innehålla vissa grundläggande element, t.ex. en politik för frihandel, såväl med EG-området som med andra handelsområden, inkl. tredje världen. Fasta spelregler för företag och löntagare måste finnas. Företagarna måste fås att förstå att politikerna inte kan lösa industrins problem genom generella skattesänkningar. Det finns ingen annan väg än att förnya arbetslivet, bl.a. genom investeringar som kan leda till bättre arbetsmiljöer.

Ett annat element i en sådan tillväxtpolitik måste vara en aktiv fördelningspolitik, en rättvis fördelningspolitik. I dag är inflationen under hygglig kontroll. Men en orättfärdig fördelningspolitik skapar en fördelningsbomb, som riskerar att brisera, om inte förr så när Rehnbergavtalet löper ut.

Ännu ett annat element måste vara kontroll över budgetunderskottet. Det förutsätter att man för att bevara välfärdspolitiken inte lättsinnigt går ut och strör löften om generella skattesänkningar. Den borgerliga budgetbomben leder däremot till högre räntor och hotar alltså tillväxten.

Ytterligare ett annat element måste självfallet vara investeringar i infrastrukturen, vägar och kollektivtrafik. Att de senaste årens regeringar har lå-

tit kollektivtrafiksystemen delvis förfalla är inte nytt. Men att en borgelig regering även låter vägar sakta men säkert förstöras tycker jag är en nyhet.

Jag vill avsluta min uppräknings av dessa frågor med att fråga fru Wibble om talet om den enda vägen på något sätt skall uppfattas bokstavligen.

Allan Larsson har talat om att regeringen är inne i en återvändsgränd. Jag skulle egentligen vilja använda ett annat ord. Den enda vägen har regeringen berömt sig av att ha hittat på. Jag tycker att man i själva verket har kommit in i en rondell. I den karusellsnurren har man tappat budgetbalansen.
(Applåder)

Anf. 13 Finansminister ANNE WIBBLE (fp):

Fru talman! Det glädjer mig att de här infrastrukturinvesteringarna så till den milda grad upptar kammarens intresse att allting uttrycks i termer av vägmärken. Jag skall också bidra till detta under dagens lopp.

Får jag först till Allan Larsson säga att jag tycker att han skall vara litet försiktig med vilka hjältar inom den ekonomiska litteraturen han åberopar. Paul Krugman är på många punkter kritisk mot en sådan fördelningspolitik som Allan Larssons parti har föreslagit. Han ogillar höjda marginalskatter och höjda kapitalskatter. Han förespråkar också att arbetslösheten inte skall vara lägre än 5 %. Det är inte den hjälte som jag vill åberopa i alla sammanhang. Jag tycker att Allan Larsson skulle tänka en gång till även på detta.

Lars Werner frågade om byggsysselsättningen. Jag vill påminna om att det i budgetförslaget finns en betydande satsning på ombyggnadsverksamhet. Om man tittar på siffrorna skall man finna, att resultatet innebär att den överhettningsspuke som den socialdemokratiska politiken ledde till, fr.o.m. 1993 återgår till en mer normal omfattning. Det är alltså inte någon annan förändring som sker i den branschen än en mer normaliserad utveckling.

På frågan om arbetsgivaravgifterna och karensdagarna vill jag svara att de här pengarna – vilket framgår av socialdepartementets bilaga till budgetpropositionen – skall dras in till staten genom t.ex. en höjd arbetsgivaravgift. Det går lätt att se i bilagan. Det står klart uttryckt, rätt upp och ner.

För Ian Wachtmeister vill jag nämna, vilket inte kan vara förvånande vare sig för honom eller för någon annan, att jag mycket starkt ogillar behovsprövade barnbidrag. Den typen av välfärdspolitik strider mot för mig oerhört väsentliga värderingar. Jag vill ha en generell välfärdspolitik. Det är en sådan politik som skapar det samhälle där människor har ett lika värde och ett likaberättigande och inte utsätts för "snokerier" och annat mycket bekymmersamt.

Den bärande tanken, fru talman, i mycket av Allan Larssons kritik tycks vara en slags flykt till andra länder och för den delen även till 30-talet. Han tittar på vad som händer i England och vad som har hänt i andra länder för många decennier sedan. Nu handlar faktiskt finansplanen och budgetförslaget om Sverige, här, nu och i framtiden, och inte om vad som hände i England på 30-talet eller i England eller någon annanstans ens på 70-talet.

Jag tycker att det är litet bekymmersamt att det som jag bedömer som det centrala problemet för den ekonomiska politiken, och därmed för medborgarnas levnadsstandard, egentligen inte har tagits upp av någon, annat än mycket indirekt. Det centrala för mig är att stärka utvecklingen mot en låg

inflation, att få låga kostnadsökningar och en hög produktivitetsökning. De låga kostnadsökningarna och den höga produktiviteten kräver en sammanhållen ekonomisk strategi med avregleringar, skattesänkningar, konkurrensbefrämjande åtgärder, satsningar på infrastruktur och utbildning samt förändringar inom den offentliga utgiftspolitik. Båda komponenterna är strategiska och nödvändiga för att skapa och vidmakthålla trovärdigheten i den fasta växelkursen och den förbättrade konkurrenskraften. Detta är i sin tur helt nödvändigt för att ge Sverige en stark ekonomi och inte minst för att vi skall klara den internationella utvecklingen och EG-villkoren.

Allan Larssons påståenden kan man tolka på många sätt, varav flera är klart bekymmersamma, men de har verkligen ingenting med regeringens ekonomiska politik att göra. Hela vår ekonomiska politik är inriktad på att skapa en så stark ekonomisk utveckling i Sverige att vi kan bli medlemmar i EG från en styrkeposition. Vi skall klara de villkor som inte bara medlemskap i EG utan även i den internationella integrationen över huvud taget kräver, nämligen att ha en låg inflation, som inte är många procentenheter högre än inflationen i andra länder. Vi skall därigenom få en grund för en låg ränteutveckling, som inte är många procentenheter högre än man har i andra länder. Vi skall klara att upprätthålla den fasta växelkursen med trovärdighet. Vi skall klara att se till att statsbudgeten inte är för hög i förhållande till produktionen, och vi skall klara utformningen av det som kallas för konvergensvillkor, men som faktiskt har en ekonomisk innebörd.

Det bekymmersamma, som jag ser det, är att den politik med stimulerande av den inhemska skyddade sektorns efterfrågan, som socialdemokraterna tycks förorda inte leder till att Sverige får en sådan styrkeposition att vi klarar europeiseringen. Detta bekymrar mig mycket. Jag hoppas att det var en övertolkning av Allan Larssons anförande.

Jag kommer självfallet att med stort intresse läsa de kommande motionerna från oppositionspartierna. För regeringens del är det centrala budskapet i finansplan och budgetproposition att vi måste förbereda Sverige så att Sverige får en sådan ekonomisk styrka att vi klarar den internationella konkurrensen och därmed vidgar basen för välfärd och höjning av den framtida levnadsstandarden i Sverige.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

Budgetpropositionen bordlades.

9 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Propositionerna
1991/92:23 till utrikesutskottet
1991/92:78 till konstitutionsutskottet

Motionerna
1991/92:Fö1 och Fö2 till försvarsutskottet

Anmäldes att följande interpellationer framställts

den 20 december

1991/92:81 av *Berndt Ekholm* (s) till jordbruksministern om naturvårdshänsynen i skogsbruket:

I två rapporter, en från skogsstyrelsen och en från naturvårdsverket, behandlas skogsbrukets hänsyn till naturvården. I båda fallen har en uppföljning gjorts hur skogsbruket lever upp till den hänsyn som krävs enligt 21 § i skogsvårdslagen.

Enligt skogsstyrelsens rapport om naturvårdshänsynen vid slutavverkning, inom ramen för det s.k. GRÖNSKA-projektet, tas inte tillräcklig hänsyn till var tredje regel knuten till 21 § i skogsvårdslagen. Endast på hälften av den avverkade arealen hade samtliga krav, som reglerna ställer, uppfyllts.

Mer detaljerat kan resultatet av den aktuella GRÖNSKA-studien sammanfattas i följande tabell, som redovisar hur naturvårdshänsynen, vid en jämförelse med skogsvårdslagens krav, har tillgodosetts för sju olika funktioner:

Funktion	Betydligt bättre hänsyn	Tillräcklig hänsyn	Otillräcklig hänsyn
Hyggesavgränsning		99 %	1 %
Impediment	8 %	54 %	38 %
Småbiotoper	12 %	42 %	46 %
Träd och buskar	11 %	45 %	44 %
Drivning	3 %	75 %	22 %
Upplevelsehänsyn	20 %	69 %	11 %
Kulturminne	2 %	75 %	23 %

Härav framgår att ett tillfredsställande resultat endast erhållits avseende hyggesavgränsning och möjligen upplevelsehänsyn. Hänsynen till den s.k. vetenskapliga naturvården är sämst.

Bristerna avseende naturvårdshänsynen är således fortfarande stora. I rapporten formulerar man sig mycket försiktigt men ändå talande i kapitlet om slutsatser: "En viss förbättring av hänsynen till naturvårdens intressen har inträtt i skogsbruket efter ett och ett halvt decenniums påverkan. Flera tecken tyder på att förbättringsprocessen ännu fortgår." Eller med andra ord: Trots femton års insatser för ökad naturvårdshänsyn har förbättringarna blivit begränsade och viss osäkerhet råder om hur det blir i fortsättningen.

Den utvärdering som länsstyrelserna gjort av efterlevnaden av 21 § i skogsvårdslagen verifierar GRÖNSKA-rapportens slutsatser. Naturvårdsverket sammanfattar 1980-talet på följande sätt: "Bedömningen har för samtliga föreskrifter givit ett medelvärde som inte uppnår lagens minimikrav. Utvecklingen under 1980-talet har bedömts som svag, från något över 'ingen hänsyn' till klart under 'lagens minimikrav uppfyllda'. Allra sämst är resultatet av bedömningen för avverkning, transport och skogsvägsbyggnad."

Naturvårdsverket konstaterar också, att lagens krav (i lag, förordning och föreskrifter) inte är tillräckliga och säger: "Artbevarandet, hänsynskrävande flora och fauna kräver mera för att klaras." En serie förslag från länsstyrelserna redovisas.

Jag vill ställa följande frågor till jordbruksministern:

1. Delar statsrådet uppfattningen att bristerna fortfarande är stora avseende naturvårdshänsynen i skogsbruket?
2. Vilka åtgärder är statsrådet beredd att vidta för att näringen skall efterleva gällande lagstiftning på naturvårdsområdet?
3. Finns det anledning mot bakgrund av de erfarenheter som bl.a. länsstyrelserna redovisat att skärpa kraven på naturvårdshänsyn i skogsvårdslagen?
4. Anser statsrådet att borttagandet av skogsvårdsavgiften underlättar möjligheterna till naturvårdshänsyn?
5. Hur långt bör markägarnas ansvar sträcka sig för den biologiska mångfaldens bibehållande i svensk skog?

den 9 januari

1991/92:82 av *Rolf L Nilson* (v) till miljöministern om föroreningen:

Föroreningen av vårt lands marker och vattendrag fortgår. Det är framför allt utsläppen av svavel- och kväveoxidföreningar som orsakar den långsamma men fortfarande tilltagande föroreningen.

Sverige har reducerat sina svavelutsläpp kraftigt. Även i många andra länder pågår reduceringar av utsläppen. Problemet är att kväveoxidutsläppen inte har minskat och att reduceringen av svavelutsläppen inte är tillräckliga för att komma ner på nedfallsnivåer som är oskadliga.

De avtal som nu finns om begränsningar av svavelutsläppen förväntas inte minska svavelnedfallet över södra Sverige med mer än 5–10 %. För att vi skall kunna räkna med en varaktig förbättring krävs utsläppsreduceringar med ca 75 % i förhållande till dagsläget. Sverige bör i de internationella förhandlingarna inte nöja sig med mindre.

Beträffande de svenska kväveoxidutsläppen måste regeringen visa hur målet med en 30-procentig reducering från 1980 till 1998 skall ske. Hittills har från 1980 till 1990 ingen nämnvärd minskning över huvud taget skett. De utsläppsminskningar som skett vid fasta anläggningar har tyvärr motverkats av ökade utsläpp från trafiken. Katalysatorer på bensindrivna personbilar räcker ej för att minska utsläppen av kväveoxid från vägtrafiken till en acceptabel nivå.

Beslut som innebär ökad vägtrafik måste av bl.a. dessa skäl avvisas. En Öresundsbro för vägtrafik kan t.ex. aldrig accepteras – speciellt inte när trafikökningen på bron kommer att generera och till största delen drabba den miljömässigt mest utsatta delen av vårt land.

De senaste forskningsrapporterna är alarmerande och djupt oroande. I monitor 12 "Förorening och kalkning av svenska vatten" från SNV, konstateras bl.a. följande:

"Någon nämnvärd minskning av nederbördens surhet har ännu inte ägt

rum. I Sydsverige uppgår pH-värdet inte till mer än 4,2–4,3 vilket innebär att nederbörden fortfarande är mer än tio gånger surare än i förindustriell tid. I Mellansverige och längs Norrlandskusten är det sura nedfallet nästan lika omfattande – det genomsnittliga pH-värdet i regn och snö är där 4,4–4,5.”

”Kväveoxidutsläppen(---)har hittills inte kunnat reduceras påtagligt, vare sig i Sverige eller i utlandet.”

”Ett fortsatt kraftigt kvävenedfall kan emellertid medföra kvävemättnad. Det kväve som i så fall börjar läcka ut till närliggande vatten bidrar på samma sätt som svavlet till försurningen.”

Närmare 40 % av landets sjöar riskerar att drabbas av försurning om ytterligare effektiva åtgärder ej genomförs. I ett försök att uppskatta den värdeförlust som våra försurade sjöar medför hamnar summorna hittills på 1–2 miljarder kronor.

Det mest oroväckande är de tröskeffekter som kan inträffa i våra marker, vilket betyder att när bl.a. pH-värdet sjunkit ner till en viss gräns, kan det snabbt ske kemiska och därmed biologiska förändringar i marken som bl.a. snabbt minskar trädens överlevnadsgrad. Även kvävemättnaden ger tröskeffekter. Allvarligt är också att markens innehåll av ämnen som neutraliserar det sura nedfallet närmar sig kritiska nivåer på många håll.

I t.ex. nordvästra och sydvästra Skåne, delar av västkusten, Småland och Blekinge är vi nu nära ett pH-värde i marken där det plötsligt kan ske dramatiska förändringar i markens kemiska balans. Sjunker pH-värdet ytterligare frigörs bl.a. giftiga metaller – t.ex. aluminium, som normalt är bundet och inte påverkar biosfären – vilket medför att både växter och djur dör.

Redan i dag syns det stora förändringar i fauna och flora. Kväveälskande arter tar över på bekostnad av andra; grönalger, gräs, hallon, nässlor m.fl. arter ökar och blåsippan, blåbär, lavar och andra arter minskar.

Även försurningsläget i Norrland, bl.a. i höjdslägen i fjällvärlden, inger farhågor. Beroende på bl.a. jordart är stora områden hårt drabbade av försurningen, och vidsträckt områden tycks ha liten motståndskraft mot ytterligare försurande nederbörd.

Åtgärder

På några års sikt – kanske kortare tid – hotas skogstillväxten och timmerkvaliteten och därmed stora ekologiska och ekonomiska värden.

Sverige måste vidta egna åtgärder för att minska våra inhemska utsläpp av svavel och kväveoxider; det är fråga om trafiksektorn – t.ex. kan en Öresundsbro för vägtrafik ej komma i fråga, ytterligare åtgärder inom energisektorn, jord- och skogsbruket m.m.

Forskningen måste intensifieras för att bl.a. utröna vilka uppehållande åtgärder som kan sättas in för att rädda den hotade skogsmarken och sjöarna, kanske mer omfattande kalkning av mark blir aktuell.

Naturvårdsverket bedömer att anslagen för kalkning borde vara minst 240 milj.kr. om året för att klara de mest angelägna områdena. Vi förutsätter att regeringen tar hänsyn till det i budgetarbetet.

Det är också fråga om att informera och påverka våra grannländer. Denna

fråga måste vara mycket högt prioriterad i alla berörda internationella sammanhang där Sverige deltar.

Mot bakgrund av ovanstående vill jag ställa följande frågor till miljöministern:

1. Kan miljöministern nu meddela att en Öresundsbro för vägtrafik inte kan komma i fråga bl.a. på grund av den allt allvarigare försurningssituationen?
2. Vilka extraordinära åtgärder och krav kommer regeringen att vidta och ställa för att förmå våra grannländer att minska sina försurande utsläpp?
3. Vilka åtgärder tänker regeringen vidta för att fastställda mål beträffande reduceringen av kväveoxidutsläppen skall nås?
4. Vilka åtgärder tänker regeringen vidta för att minska försurningsskadorna tills utsläppen har reducerats till en nivå som naturen tål?

11 § Anmälan om frågor

Anmälades att följande frågor framställdes

den 3 januari

1991/92:287 av *Anita Johansson* (s) till miljöministern om miljöskadeförsäkringen:

Den 1 juli 1989 infördes en särskild miljöskadeförsäkring. Den som drabbas av en miljöskada kan få ersättning genom denna försäkring.

Miljöskadeförsäkringen finansieras genom att de som driver vissa typer av miljöfarlig verksamhet betalar en årlig avgift. Personskador kan ersättas upp till 5 milj.kr. och saksador upp till 50 milj.kr.

Trots att möjligheten för skadedrabbad att få ersättning funnits i 2,5 år, har inga medel utbetalts från försäkringen.

Med stor sannolikhet har enskilda personer drabbats av miljöskador med ekonomisk förlust, men inte haft vetskap om möjligheten att få ersättning ur försäkringen. Med anledning därav vill jag ställa följande fråga till Olof Johansson.

Vilka åtgärder är miljöministern beredd att vidta för att sprida kännedom om möjligheten att erhålla ersättning från miljöskadeförsäkringen?

1991/92:288 av *Sten Andersson* i Malmö (m) till justitieministern om åtgärder mot bombhot:

I anslutning till nyårshelgen 1991 förekom ett 30-tal bombhot runt om i Sverige. Alla utom ett visade sig vara falska. Hoten orsakade stora problem och oro bland allmänheten samt tvingade samhället till mycket kostsamma insatser.

En skärpning av straffsatser samt krav på rejäla skadestånd skulle kunna verka återhållande på personer som "roar" sig med att uttala denna form av hot.

den 7 januari

1991/92:289 av *Bengt-Ola Rytting* (s) till statsrådet Bo Lundgren om investeringsbidrag för bostadsbyggande:

Genom regeringens agerande blir det nu tvärstopp i byggbranschen. Hemma hos mig i Dalarna blir arbetslösheten 25 % i vinter.

Det är naturligt att byggandet sjunker i en lågkonjunktur, men att kalla nedgången för en återgång till normal byggvolym som finansministern gjorde vid frågestunden den 12 december 1991 vittnar om mycket dålig kännedom om vad som händer på byggarbetsmarknaden i dag.

Effekterna kommer också att bli förödande i byggmaterialindustrin. Den kapacitet som nu slås ut skulle vara en klar tillgång för Sverige den dag EG-marknaden öppnar sig för oss.

Är regeringen beredd att återinföra investeringsbidraget för bostadsbyggande och i övrigt föra en politik som gör det möjligt att bygga igen?

1991/92:290 av *Lars-Erik Lövdén* (s) till kommunikationsministern om citytunnelprojektet i Malmö:

Malmö kommun har utrett möjligheterna att leda den spårbundna persontrafiken från den nuvarande centralstationen till den svenska broanslutningen via en tunnel under Malmö (citytunnelprojektet). En sådan förbindelse skulle få stor betydelse för den regionala persontrafiken och innebära en ytterligare markering av järnvägsdelens betydelse i Öresundsbroprojektet.

Är regeringen beredd att aktivt medverka till ett genomförande av citytunnelprojektet?

1991/92:291 av *Carl Olov Persson* (kds) till jordbruksministern om bidrag till biogasprojekt:

I enlighet med den trepartiöverenskommelse som träffats i fråga om den framtida energipolitiken finns 4 miljarder reserverade för att utveckla alternativ energi och för sparinsatser. Alla bidrag är villkorade. Villkorandet gör det svårt eller omöjligt att utveckla nya idéer som inte stämmer med villkoren. Skall det finnas några möjligheter att utveckla kärnkraften i enlighet med de beslut riksdagen fattat ställs det stora krav på flexibilitet.

En bra idé som kan bidra till utvecklingen är de olika biogasprojekt som planeras. Kungsörs kommun är en av de kommuner som vill satsa på biogas för energiframställning. Här är det fråga om ett pilotprojekt som inte kan genomföras utan statligt stöd. Kungsörs kommun har ansökt om bidrag men fått avslag.

Vad avser jordbruksministern att göra för att biogasprojektet i Kungsör med flera kommuner skall kunna förverkligas?

den 8 januari

1991/92:292 av *Thage G Peterson* (s) till näringsministern om regeringens kontakter med näringslivet:

Regeringen har beslutat att avskaffa flertalet av de råd och delegationer, som regeringen haft för samråd med näringslivet.

Råden har varit en viktig kontaktpunkt med bred representation från näringslivet, från fackliga organisationer och från teknisk forskning och utveckling. Rådets verksamhet har redovisats öppet och har därmed varit underbyggd demokratisk kontroll. Nyligen har den framträdande företrädaren för det privata näringslivet, Göran Ennerfeldt, gjort en hemställan till regeringen om en hemlig grupp mellan regeringen och näringslivet. TV 4 rapporterade i går att en stor del av regeringens politiskt sakkunniga har hämtats från näringslivet och från påtryckningsgrupper av olika slag. Tydligt anser regeringen att kontakterna med näringslivet bättre kan skötas på annat sätt genom offentligt redovisade samrådsorgan.

Jag vill fråga Per Westerberg på vilket sätt kontakterna med näringslivet i fortsättningen skall äga rum och om han inte ser någon fara i att dessa kontakter nu kommer att privatiseras.

den 9 januari

1991/92:293 av *Bengt Hurtig* (v) till kommunikationsministern om flygsäkerheten:

Flygplanshaveriet vid Gottröra och andra tillbud har rest frågan hur flygsäkerheten ytterst handhas av ansvariga bolag och myndigheter. Vid haveriet i Gottröra finns misstanke att bristfällig avisning orsakat haveriet. Vidare tycks luftfartsinspektionen eller den skandinaviska luftfartstillsynen som ansvarig myndighet inte ha granskat de rutiner som använts och jämfört dessa med tillverkarens rekommendationer och andra länders rutiner. Denna kontroll liksom huvudansvaret för tillämpning av bestämmelserna har ankommit på flygbolaget självt.

Jag vill därför fråga:

Avser kommunikationsministern att föreslå några åtgärder för att effektivisera det system som skall garantera flygsäkerheten?

den 10 januari

1991/92:294 av *Eva Johansson* (s) till utrikesministern om Eritrea:

Är utrikesministern beredd att medverka till att sådana relationer upprättas med den provisoriska regeringen i Eritrea, att det går att inleda ett långsiktigt och utvecklingsinriktat biståndsarbete mellan Sverige och Eritrea?

1991/92:295 av *Berndt Ekholm* (s) till arbetsmarknadsministern om arbetslösheten i Sjuhäradsbygden:

Arbetsmarknadsrådet är nu allvarligt även i Sjuhäradsbygden. Antalet arbetslösa har ökat kraftigt den senaste tiden enligt de uppgifter länsarbetsnämnden lämnat efter nyår.

Situationen är speciell i Sjuhäradsbygden på grund av det ensidiga näringslivet med ett stort tekoberoende. I min hemkommun Mark sysselsätts inom industrin hela 65 % med tekoarbeten. Tekoindustrin har ringa motståndskraft mot den djupa lågkonjunkturen. Riskerna är stora att den slås ut.

Det är därför mycket angeläget att åtgärder även fortsättningsvis sätts in för att utveckla och komplettera de livskraftiga delarna av tekoindustrin.

Samtidigt är det nödvändigt att omfattande arbetsmarknadspolitiska insatser sätts in såväl för arbetslösa tekoarbetare som för övriga arbetstagare som mister sina jobb. De medel det sista sysselsättningspaketet före jul beräknas ge länet kan minska den öppna arbetslösheten med 0,2 % eller 500 personer. Men behovet är mycket större. Länsarbetsnämnden behöver åtminstone resurser för att minska den med ytterligare ca 1 % motsvarande ca 2 500 personer.

Vilka ytterligare åtgärder är arbetsmarknadsministern beredd att vidta för att hålla nere arbetslösheten i Sjuhäradsbygden?

1991/92:296 av *Eva Johansson* (s) till statsrådet Alf Svensson om biståndet till Afrika:

Är det regeringens avsikt att minska biståndet till Afrika, trots att försörjningsläget och utvecklingen av ekonomi och demokratiska strukturer kräver fortsatt stöd?

1991/92:297 av *Margareta Israelsson* (s) till utbildningsministern om högskoleutbildning i Västerås:

Västerås kommun har i samarbete med näringslivsintressenter utarbetat ett förslag till ny lokalisering av högskoleutbildning i Västerås. För att möjliggöra inflyttning till höstterminen 1993 måste byggandet av nya lokaler påbörjas redan i september i år, vilket också vore bra ur sysselsättningsynpunkt. Då krävs emellertid ett regeringsbeslut före januari månads utgång.

När avser regeringen att fatta beslut i frågan?

1991/92:298 av *Lars-Ove Hagberg* (v) till arbetsmarknadsministern om arbetsmarknadspolitiken och företagen:

Enligt industrins egna uttalanden kommer antalet anställda inom industrin att fortsätta att minska under 1992. Detta betyder ytterligare avskedanden av arbetskraft.

Utbildning av anställda i företagen i stället för uppsägningar är utan tvekan bättre för företagen och samhället på längre sikt.

Det av staten delvis ägda företaget SSAB har i sina anläggningar i Borlänge avvisat utbildning av de anställda som ett alternativ till uppsägningar, trots att AMS ställer medel till förfogande för utbildning.

Jag vill därför fråga arbetsmarknadsministern:

Prot. 1991/92:50
10 januari 1992

Vad avser regeringen att vidta för åtgärder för att få företag – och då även statliga – att i stället för att avskeda anställda välja att utbilda dessa?

12 § Kammaren åtskildes kl. 11.26.

Förhandlingarna leddes av talmannen.

Vid protokollet

GUNNAR GRENFORS

/Gunborg Apelgren

Innehållsförteckning

Prot. 1991/92:50
10 januari 1992

Fredagen den 10 januari

Välkomstord	1
Talmannen	
1 § Anmälan om återtagande av plats i riksdagen	1
2 § Ny riksdagsledamot	1
3 § Avsägelse	2
4 § Ledighet	2
5 § Anmälan om kompletteringsval till skatteutskottet och socialförsäkringsutskottet	2
6 § Justering av protokoll	2
7 § Överlämnande av kommittéberättelsen	2
Statsrådet Reidunn Laurén (-)	
8 § Överlämnande av budgetpropositionen	3
Finansminister Anne Wibble (fp)	
Talmannen	
Allan Larsson (s)	
Ian Wachtmeister (nyd)	
Lars Werner (v)	
9 § Hänvisning av ärenden till utskott	22
10 § Anmälan om interpellationer	
1991/92:81 av Berndt Ekholm (s) om naturvårdshänsynen i skogsbruket	23
1991/92:82 av Rolf L Nilson (v) om förurningen	24
11 § Anmälan om frågor	
1991/92:287 av Anita Johansson (s) om miljöskadeförsäkringen	26
1991/92:288 av Sten Andersson i Malmö (m) om åtgärder mot bombhot	26
1991/92:289 av Bengt-Ola Rytter (s) om investeringsbidrag för bostadsbyggande	27
1991/92:290 av Lars-Erik Lövdén (s) om citytunnelprojektet i Malmö	27
1991/92:291 av Carl Olov Persson (kds) om bidrag till biogasprojekt	27
1991/92:292 av Thage G Peterson (s) om regeringens kontakter med näringslivet	28
1991/92:293 av Bengt Hurtig (v) om flygsäkerheten	28
1991/92:294 av Eva Johansson (s) om Eritrea	28

1991/92:295 av Berndt Ekholm (s) om arbetslösheten i Sjuhä-	
radsbygden	28
1991/92:296 av Eva Johansson (s) om biståndet till Afrika ..	29
1991/92:297 av Margareta Israelsson (s) om högskoleutbildning	
i Västerås	29
1991/92:298 av Lars-Ove Hagberg (v) om arbetsmarknadspoli-	
tiken och företagen	29